

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนจากกลุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๓๐๖ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่า (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล ที่ได้รับจากแบบสอบถามตามสาระสำคัญของแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้น จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ (Data Grouping) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ผลการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๐๖ คน พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง มีจำนวน ๒๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๒ ซึ่งมีอายุระหว่าง ๑๖-๑๗ ปี มีจำนวน ๒๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕ โดยผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง มีจำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๔ และกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีจำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖ อีกทั้งระดับผลการเรียน มีเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑-๔.๐๐ มีจำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๔๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความกตัญญู กตเวที มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๓๙ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

๑) **ด้านความจริงใจซื่อตรง** นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความจริงใจซื่อตรงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๕๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) **ด้านความเมตตากรุณา** นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความเมตตากรุณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๓๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) **ด้านความกตัญญูกตเวที** นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความกตัญญูกตเวทีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๒๓๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔) ด้านความมีระเบียบวินัย นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความมีระเบียบวินัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๕๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ผู้ปกครอง ระดับชั้นเรียน ระดับผลการเรียน สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีอาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ พระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

๑. **ด้านความจริงจังใจตรง** พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความจริงจังใจตรง มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดความซื่อตรง เมื่อถึงเวลาส่งงานอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๓๘ คน รองลงมาคือ เมื่อเก็บของได้มากไม่ส่งคืนให้เจ้าของ อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๓๕ คน และน้อยที่สุดคือ มักชอบพูดจาให้ร้ายเพื่อนร่วมห้องอยู่ในอันดับ สุดท้าย มีจำนวน ๑๙ คน

๒. **ด้านความเมตตากรุณา** พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับ พระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัด สุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความเมตตากรุณา มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับมักชอบทำร้ายชกต่อย เพื่อนร่วมห้องอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๔๐ คน รองลงมาคือ มักชอบนำชื่อบุคลากรเพื่อนมาล้อเล่น อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๓๗ คน และน้อยที่สุดคือ มักจะพุดยั่วยุให้เพื่อนโกรธอยู่ในอันดับสุดท้าย มี จำนวน ๒๑ คน

๓. **ด้านความกตัญญูกตเวที** พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความกตัญญูกตเวที มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับไม่ช่วยเหลือพ่อแม่ เมื่อกลับจากโรงเรียนอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๔๓ คน รองลงมาคือ ไม่ค่อยให้ความเคารพผู้ใหญ่ผู้ สูงวัย อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๔๐ คน และน้อยที่สุดคือ ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ ครูบาอาจารย์อยู่ใน อันดับสุดท้าย มีจำนวน ๓๒ คน

๔. **ด้านความมีระเบียบวินัย** พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความมีระเบียบวินัย มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับทิ้งขยะไม่ถูกที่ ชอบทำให้สกปรกอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๔๐ คน รองลงมาคือ ไม่แต่งกายให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ

อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๓๔ คน และน้อยที่สุดคือ ไม่ชอบการบังคับและอยู่ในกฎระเบียบ อยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๒๘ คน

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

๑. ด้านความจริงใจโดยตรง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความจริงใจโดยตรง มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรอบรมให้นักเรียนพูดความจริงแม้ต้องถูกทำโทษอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๓๖ คน รองลงมาคือ ควรอบรมให้นักเรียนนึกถึงจิตใจผู้อื่นอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๓๑ คน และน้อยที่สุดคือ ควรอบรมให้นักเรียนไม่พูดจาให้ร้ายใคร อยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๑๘ คน

๒. ด้านความเมตตากรุณา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความเมตตากรุณา มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรอบรมให้รู้จักความรักเมตตา สงสารต่อผู้อื่นอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๖๒ คน รองลงมาคือ ควรชี้ให้เห็นความเหมาะสมในการอยู่ร่วมกันอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๓๕ คน และน้อยที่สุดคือ ควรอบรมให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนพูด อยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๑๙ คน

๓. ด้านความกตัญญูกตเวที พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความกตัญญูกตเวที มีข้อเสนอแนะควรชี้ให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของการตอบแทนคุณอยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๔๑ คน รองลงมาคือ ควรอบรมมรรยาทให้รู้จักเคารพผู้ใหญ่ผู้สูงวัยอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๖๑ คน และน้อยที่สุดคือ ควรชี้ให้เห็นคุณโทษของความดีร้อนไม่มีเหตุผลอยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๓๑ คน

๔. ด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นด้านความมีระเบียบวินัย มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรอบรมมรรยาทในเรื่องสุขอนามัย อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๓๗ คน รองลงมาคือ ควรอบรมมรรยาทในเรื่องการแต่งกายให้ถูกระเบียบอยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๓๒ คน และน้อยที่สุดคือ ควรผ่อนผันให้บ้าง เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกต่อต้าน อยู่ในอันดับสุดท้าย มีจำนวน ๒๔ คน

๕.๑.๕ แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีด้านความจริงใจซื่อตรง ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าความซื่อตรงซื่อสัตย์นี้ ย่อมจะขึ้นอยู่กับการยอมรับความจริงของคนไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง เข้าใจถึงความถูกต้อง กล้าที่จะยอมรับเมื่อกระทำผิดเด็กได้รับความอบอุ่นพวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะเป็นคนมีความจริงใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ โดยคำนึงถึงความถูกต้องและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

๒) แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีด้านความเมตตากรุณาผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าคนเราต้องหันมาพัฒนาการด้านจิตใจกันบ้างโดยมีศาสนาและพระสงฆ์เป็นต้นแบบในความมีเมตตากรุณาให้มีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ไม่คิดทำให้ใครต้องเดือดร้อนลำบากใจแต่กับสภาพสังคมปัจจุบันจะอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีเมตตากรุณาเป็นไปได้ยากลำบากส่วนเด็กที่มีพื้นฐานเรื่องของจิตอาสาอยู่ในตัวเขาจะชอบช่วยเหลือผู้อื่น

๓) แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีด้านความกตัญญูกตเวทีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าความกตัญญูในเชิงลึกต้องเกิดขึ้นจากใจกตัญญูคือต้องตอบแทนคุณพ่อแม่และผู้มีพระคุณทุกอย่างตั้งแต่ต้นจนจบและมีองค์ประกอบปลีกย่อยอีกหลายอย่างที่เป็นการแสดงออกถึงการตอบแทนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกถึงความกตัญญูทั้งต่อประเทศชาติ ต่อผู้มีพระคุณต่อโรงเรียนที่ได้เคยทำคุณงามความดี

๔) แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีด้านความมีระเบียบวินัยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าสังคมในปัจจุบันมีปัญหาด้านความมีระเบียบวินัยอย่างมาก ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ตัววินัยเป็นด่านแรกของชีวิตมนุษย์ที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่นักเรียนส่วนใหญ่จึงยังขาดคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัยอยู่มาก ต้องอาศัยพระสงฆ์มาเป็นเสาหลักในการอบรมชี้แนะเหมือนการต่อ ยอดให้แข็งแรง เด็กที่ขาดการฝึกฝนด้านความอดทนไม่มีความมานะเพียงพอ และไม่มีสมาธิที่จะเรียนรู้หรือรับฟังการใช้ชีวิตในภายหน้าของเด็กก็จะเป็นเรื่องยากลำบากมาก

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ข้อสรุปในประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ ด้านความจริงใจซื่อตรง จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีด้านความจริงใจซื่อตรง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการสัมภาษณ์พบว่า พระสงฆ์ต้องปฏิบัติในหน้าที่เป็นเนืองนิตย์ของโลกว่าด้วยการอนุเคราะห์ พระสงฆ์มีหน้าที่ ๒ อย่างคือ ๑) หน้าที่ในการแนะนำสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจความรู้ในธรรมที่ถูกต้อง ๒) มีหน้าที่ในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและเรื่องสำคัญอื่นๆ ปัญหาและอุปสรรค คือ พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมกับนักเรียนน้อยไป นักเรียนให้ความสนใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมน้อยมาก ข้อเสนอแนะคือให้พระสงฆ์เข้าไปจัดกิจกรรมในโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุทรมงคล สิริมงคล (ทองเจริญ)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นตัวแทนทางจริยธรรม ด้านการเป็นผู้อบรมสั่งสอน ด้านการเป็นผู้เตือนสติ ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม และด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคม อยู่ในระดับมากทุกด้าน^๑ ผลการสัมภาษณ์พบว่าพระสงฆ์ควรประเมินสถานการณ์และความเสี่ยงต่อเหตุต่างๆ เพื่อให้การเตือนสติแก่เยาวชนลักษณะของการป้องกันปัญหา และสร้างกลุ่มเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมของเยาวชน โดยใช้ความร่วมมือจากกลุ่มเยาวชนเองพระสงฆ์ควรสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเองกับเยาวชน และควรใช้รูปแบบของการชักชวนให้ปฏิบัติ มากกว่าการออกคำสั่งให้ปฏิบัติ และพระสงฆ์ควรเว้นการตำหนิโทษแก่เยาวชน ในลักษณะที่เจาะจงบุคคลต่อหน้าสาธารณชน

๕.๒.๒ ด้านความเมตตากรุณา จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีด้านความเมตตากรุณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่ง

^๑พระครูสมุทรมงคล สิริมงคล (ทองเจริญ), “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารจัดการคณะสงฆ์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหากำพล คุณงกโร (มัลย์)** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ ๑๗ ปี มีระดับการศึกษา ม.๖/ปวช. เยาวชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์คือ ด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวนร้อยละของเยาวชนที่เคยเข้ารับการอบรมตามบทบาทของพระสงฆ์ ด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากที่สุด และความถี่ในการทำกิจกรรมมีจำนวน ๕-๑๐ ครั้งต่อปีความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรม พบว่า กลุ่มเยาวชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน^๒ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นนี้ก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัว ขาดเมตตาธรรม ความรักความสงสารต่อเพื่อนมนุษย์มากขึ้นทุกที ฉะนั้นจึงต้องหันมาพัฒนาการด้านจิตใจ ให้ความเอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นบ้าง ทางโรงเรียนจะร่วมกับพระสงฆ์จัดกิจกรรมส่งเสริมความรักความเมตตากรุณาจึงต้องเริ่มต้นกันที่คณาจารย์จริยธรรมส่วนบุคคลหาไม่แล้วมนุษย์ในสังคมใหม่ก็จะไหลไปตามกระแสสังคมของวัตถุนิยมจนลืมคุณค่าความดีไป

๕.๒.๓ ด้านความกตัญญูตเวที จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยม ศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความกตัญญูตเวทีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปรพบว่า นักเรียนที่มีเพศอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสังฆรักษ์พรหมลิขิต ยโสโร (คำเกษ)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยาอำเภอมือง จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยาอำเภอมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยาอำเภอมือง จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปรเพศอายุมีผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมไม่แตกต่างกันจึงเป็นการปฏิเสธ

^๒พระมหากำพล คุณงกโร, “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้^๓ แสดงให้เห็นว่าในเรื่องของความกตัญญูเป็นไปในทิศทางที่ดี เพราะนอกจากพระสงฆ์จะเน้นไปที่เรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณแล้ว ทางโรงเรียนเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ จะร่วมกับพระสงฆ์จัดกิจกรรมส่งเสริมความกตัญญูทั้งต่อผู้มีพระคุณต่อโรงเรียนที่ได้เคยทำคุณงามความดีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกถึงและเชิดชูเกียรติความกตัญญูถือเป็นหัวใจสำคัญของคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี

๕.๒.๔ ด้านความมีระเบียบวินัย จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความมีระเบียบวินัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการสัมภาษณ์พบว่า สังคมในปัจจุบันมีปัญหาด้านความมีระเบียบวินัยอย่างมาก ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้วินัยเป็นด่านแรกของชีวิตมนุษย์ที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่นักเรียนส่วนใหญ่จึงยังขาดคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัยอยู่มาก ต้องอาศัยพระสงฆ์มาเป็นเสาหลักในการอบรมชี้แนะเหมือนการต่อยอดให้แข็งแรง เด็กที่ขาดการฝึกฝนด้านความอดทนไม่มีความมานะเพียงพอ และไม่มีสมาธิที่จะเรียนรู้หรือรับฟังการใช้ชีวิตในภายหน้าของเด็กก็จะเป็นเรื่องยากลำบากมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระใบฎีกาไพศาล กมฺพุลิริ (มงคลทอง)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการสัมภาษณ์พบว่า ครูผู้ปกครองและพระสงฆ์ต้องร่วมกันสอนและอบรมเยาวชนเริ่มจากวินัยในใจตนฝึกฝนตนให้ใฝ่ดีไม่ควรให้นักเรียนอยู่ในทฤษฎีหรือวิชาการมากเกินไปและควรให้นักเรียนได้ลงมือทำหรือแสดงผลงานในด้านต่างๆทำให้เกิดระบบการแข่งขันกันปฏิบัติปฏิบัติชอบให้พวกเขาได้แสดงโอกาสนอกจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์แล้ว ธรรมะย่อมสามารถขัดเกลาให้เยาวชนค่อยๆ เปลี่ยนนิสัยจากการขาดวินัยไม่มีความรับผิดชอบก็หันมารู้หน้าที่มากขึ้น เกิดจิตสำนึกให้กับเยาวชนมากขึ้น และควรชี้ให้เห็นภาพความสุขความทุกข์กรรมเวรรวมถึงบาปที่เป็นผลมาจากกระทำความผิดและควรทำให้เด็กๆ เปลี่ยนทัศนคติให้พวกเขารู้สึกว่ามาเจอกับพระแล้วได้แต่ความรื่นรมย์แล้วกลับไปใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างสุขใจและสนุกสนานอย่างร่าเริง ดังนั้นทุก

^๓พระครูสังฆรักษ์พรหมลิขิต ยโสธร (คำเกษ), “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยาอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ภาคต้องเดินทางไปพร้อมกันในรูปแบบของธรรมะอย่าปล่อยให้เป็นการกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วจะเกิดผลสัมฤทธิ์ในที่สุด^๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) องค์การคณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการอบรมและพัฒนาคุณภาพพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง

๒) โรงเรียนและวัด ควรร่วมมือกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยการร่วมประชุม และติดตามผล ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓) โรงเรียนควรมีการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมตกลงกันเรื่องของการตั้งกติกาของโรงเรียนด้วย

๔) โรงเรียนและครูอาจารย์ ควรตรวจสอบสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กว่าชอบพอใจในการเรียนเรื่องใด และควรหาสื่อวิธีการเรียนการสอนให้เด็กๆ สนใจการเรียนมากขึ้น

๕) โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมธรรมะกับนักเรียนทุกระดับได้เข้ารับการอบรม เพื่อขัดเกลานิสาสัย และละพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) พระสงฆ์ควรมีการพัฒนาตนเองให้เข้าใจถึงบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง

๒) พระสงฆ์ควรจัดสื่อการเรียนการสอนของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในหลักสูตร เพื่อปลูกฝังเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับเริ่มต้นที่เป็นรากฐานในอนาคต

๓) พระสงฆ์และครูอาจารย์ ควรร่วมจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง

^๔พระใบฎีกาไพศาล กมฺพสิริ (มณฑลทอง), “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๔) ครูอาจารย์ ควรมีการจัดทำแผนหรือโครงการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนให้ชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๕) ครูอาจารย์ ควรจัดให้นักเรียนได้ไปศึกษาธรรมะนอกสถานที่เพื่อจะได้เก็บเกี่ยวความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาโรงเรียนอื่นๆ เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ที่มีความแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้

๒) ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ตามแนวทางภายในองค์การตามหลักพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน

๓) ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดด้วยการสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น ครู อาจารย์ เป็นต้น